

*Jaki dzień w Boże Ciało –
Takich dni potem niemało.*

BOŻE CIAŁO W LUDOWEJ INTERPRETACJI

Boże Ciało, czyli uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa, obchodzimy 11 dni po Zesłaniu Ducha Świętego (Zielonych Świątkach). Święto jest znane od XII w. i początkowo obchodzono je w Belgii, aby w późniejszych latach rozpowszechniło się w całym Kościele katolickim. W Polsce Boże Ciało po raz pierwszy obchodzono w Krakowie w 1320 r.

Podczas obchodów kościelnych wierni idą procesją do czterech ołtarzy, przy których odczytuje się fragmenty czterech Ewangelii i ksiądz błogosławi uczestników Eucharystią na wszystkie strony świata.

Ludowa interpretacja święta jest oczywiście nieco inna niż oficjalna wykładnia Kościoła. Według ludności wiejskiej, Bóg zszedł z piedestału na ziemię, aby być blisko ludzi i ich spraw. Boże Ciało przypada także na czas wiosennych burz, dlatego ludowe zwyczaje skupiają się na ochronie pól i plonów. Ołtarze bożocielne strojono m.in. młodymi brzoźkami oraz kwiatami ogrodowymi, które były przez wiernych zrywane i zanoszone do domów. Młode drzewka i gałązki miały odstraszać czarownice. Wtykano je na polach zboża, lnu czy kapusty, aby ochronić uprawy przed złymi warunkami atmosferycznymi i szkodnikami. W podobnym celu pleciono wianki z ziół (m.in.: macierzanki, rozchodnika, grzmotnika, dziurawca, pużek, barwinka). Każdy wianek był zrobiony z innego ziela, przybrany kwiatami i związany lipowym łykiem albo kolorową wstążką. Wianki trzymano w kościele przez całą oktawę Boże Ciała, aby nabrały świętej mocy i pomagały ludziom chronić swój dom, gospodarstwa, uprawy i zwierzęta przed czarownicami, burzami, piorunami, pożarami. Następnie wieszano je nad oknami i drzwiami chałup, nad wejściem do stajen i obór. Z ziół robiono także lecznicze napary na ból gardła, opuchliznę, ponadto okadzano nimi zwierzęta.

W Boże Ciało bardzo aktywne były czarownice. Podczas uroczystości bożocielnych ksiądz mógł rozpoznać, która z jego parafianek miała kontakty z diabłem. Wystarczało, że podczas błogosławieństwa spojrział przez monstrancję i kobiety, które były czarownicami na głowie miały skopki na mleko lub rogi.

Oczywiście z Bożym Ciałem wiążą się także przysłowia, głównie pogodowe:

*Do Bożego Ciała –
Zima robiła, co chciała,
A po Bożym Ciele –
Ciepła wiele.*

Na Boże Ciało siej proso śmiało.

*Na Boże Ciało z Boską chwałą,
Słowo nam się chlebem stało,
Więc w oktawę –
Puść obawę,
Nie tknij zboża ni kapusty,
Bo znajdziesz dzień pusty.*

Na Boże Ciało – żyto zakściąło.

Opracowała **Kamila Gillmeister** na podstawie:

- Klimaszewska Jadwiga, *Doroczne obrzędy ludowe*, [w:] Biernacka Maria, Frankowska Maria, Paprocka Wanda (red.), *Etnografia Polski. Przemiany kultury ludowej T. 2*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Łódź 1981.
- Ogrodowska Barbara, *Polskie obrzędy i zwyczaje doroczne*, Wydawnictwo Sport i Turystyka – MUZA SA, Warszawa 2004.
- Stelmachowska Bożena, *Rok obrzędowy na Pomorzu*, Wydawnictwo Region, Gdynia 2016.